

notes per a
la història del
catalanisme
a girona.
les campanyes
pel català

per
FRANCESC FERRER i GIRONÈS

Primera Campanya d'Omnium per la Llengua

La primera vegada que a Girona va existir, dins de la discreció que les circumstàncies polítiques exigien—, un cert rebombori sobre la petició d'introduir el català a l'ensenyament, va ser pel maig de 1963, quan l'Omnium Cultural va endegar una Campanya de recollida de signatures.

En data 20 de maig, en l'escaiença del Cinquantenari de la Instauració de les Normes Ortogràfiques de la Llengua Catalana, una colla de ciutadans encapçalats per l'Abat de Montserrat, s'adreçaven a tots els catalans recabant la seva signatura per una instància dirigida al Sots-president del Govern de Madrid, que aleshores era Agustín Muñoz Grandes. Aquestes instàncies es formulaven sota l'empar del «dret de petició» reconegut pel «Fuero de los Españoles» del mateix Règim franquista.

Es varen aplegar més de 10.000 instàncies i varen ser presentades a Madrid. Però els resultats de la «petición» varen ser absolutament nuls, i ni el «Fuero» no va servir de res. De resultes de l'atreviment de «demandar» l'Omnium Cultural va ser clausurat.

A Girona, en aquell mateix mes de maig de 1963, s'havia constituït la societat «S.L.L.A.D.», que tenia per finalitat la venda de llibres catalans. Unes 50 persones s'havien agrupat per primera vegada des de la guerra civil, amb una actitud plenament política a Girona. La seva fita era normalitzar la distribució i la venda de totes les publicacions catalanes. Aquell nucli que aglutinava gent que havia viscut la guerra i joves generacions, agermanats tots sota els ideals catalanistes ens feia a tots engrescats, i a la llibreria «Les Voltes» que era el nom comercial adoptat, es va constituir com el focus de totes les accions catalanes a la ciutat (1).

Per a la recollida de signatures d'aquesta campanya tots els socis hi varen contribuir. i se'n varen fer un bon gruix, malgrat la vigilància policial a què estàvem sotmesos. Precisament en aquesta campanya va ser detingut el patriota Artur E. Roig (a.c.s.), al qual també li varen escorcollar el seu domicili. Un cop interrogat a la Comissaria de Policia, a la tarda va ser lliurat a les autoritats judicials, les quals el varen deixar en llibertat un cop feta la declara-

(1) El nom comercial de «Les Voltes» no es va poder inscriure legalment en el Registre de la Propietat Industrial, perquè a Madrid el varen rebutjar per considerar-lo, d'acord amb la Llei vigent, un nom estranger.

ció. La policia el va detenir perquè havien detectat instàncies a Figueres, on Roig les havia distribuïdes.

Els tres objectius que demanaven les instàncies eren:

- a) L'ensenyament en llengua catalana en els centres primaris, i l'assignatura en els secundaris i superiors.
- b) Premsa en català i ús normal en els altres mitjans de comunicació.
- c) Utilització normal del català a tota mena de corporacions.

Campanya del «Català a l'Escola»

Els anys 1966/1968 es va desenrotllar a tot Catalunya un conjunt d'accions i actituds polítiques per les quals es pretenia aconseguir la normalització de la Llengua Catalana a l'ensenyament, i aquesta nova campanya es va conèixer amb el nom de «CATALÀ A L'ESCOLA», la qual més endavant, el 1968, es va fer coincidir amb l'any del **Centenari Pompeu Fabra**.

La connexió de les comarques gironines amb tot el moviment de la Campanya es feia a través de Lluís M.ª Sunyer i Vilar, el qual periòdicament ens visitava per establir contactes personals, coordinar totes les accions, recabar informació, transportar els elements de propaganda, etcètera.

Lluís M.ª Sunyer va estructurar tota una xarxa a totes les comarques. A Olot hi havia Lluís Sacrest; a Figueres Eduard Puig Vayreda i Mn. Manuel Pont; a Santa Coloma de Farners Salvador Martí i Caireta; i a Girona l'autor d'aquestes línies.

Per tal de fer reeixir la Campanya del «Català a l'Escola», a Girona-ciutat, es va constituir una Comissió que ens reuníem per coordinar to-

tes les accions, la qual la configuravem: Joan Boladeras, Antoni Domènech, Francesc Ferrer, Josep Jornet, Feliu Matamala i Salvador Sunyer.

Els integrants de la comissió no estàvem pas cohesionats només per la campanya, sinó que portàvem experiències d'altres accions realitzades conjuntament al Cercle Artístic, a l'U.E.C., i a Les Voltes, amb els mateixos objectius catalanistes. (Caldrà algun dia explicar també les accions fetes en aquestes Entitats).

A principis de 1967, la Diputació de Barcelona ja havia aprovat de crear una Càtedra de Català i dotar de classes tots els municipis que ho sollicitessin. (31-1-1967). Simultàniament recordem que l'Institut d'Estudis Catalans i totes les Acadèmies de Barcelona es varen adreçar al Ministre d'Educació i Ciència per demanar la normalització de la Llengua Catalana. (23-1-1967).

Per aquestes mateixes dates a les pàgines de la premsa apareixien comentaris, articles, cròniques, etc. tots favorables a l'ensenyament del català. Aquesta pràctica unanimitat de l'opinió pública afavoria moltíssim el desenrotllament de la campanya endegada.

La primera tasca que ens vàrem imposar a la Comissió de Girona, va ser, igual que a la resta de Catalunya, és a dir: Influïr sobre Associacions de Pares de Família i Pares d'Alumnes per assolir la introducció del català i fer pressió sobre les escoles religioses en el mateix sentit; Influïr sobre els Centres Educatius de caire públic; Promoure conferències, col·loquis, actes públics, etc.; Promoure articles de premsa; Influïr sobre les autoritats locals, del municipi i la Diputació, i dels Procuradors del terç familiar; Distribuir adhesius de la campanya; etc.

La primera acció de la comissió constituïda a Girona, va ser la redacció de dues menes d'instàncies adreçades ambdues a la Diputació Provincial. Aquests models es varen ciclostilar. Un estava preparat per signar-ho individualment, i l'altre de forma col·lectiva, el qual el va elaborar l'advocat Joan Condom i Gratacòs.

La recollida de signatures s'inicià el mes d'agost de 1967, però quan només n'havien presentades un 5 % de les previstes, a la primera sessió plenària de la Corporació Provincial, la qual en aquells moments presidia el Dr. Pere Ordís i Llach, davant de les peticions formulades especialment des de Girona i Figueres, ja varen decidir donar resposta a les instàncies.

Segons «Los Sitios», del divendres 22 de setembre de 1967, el President Ordís Llach, en una roda de premsa va manifestar: **«que en la última reunión se acordó aprobar la estructuración para la enseñanza del catalán en nuestra provincia, iniciándose en la Casa de Cultura de Gerona para seguir luego en otros puntos de la provincia».**

català a l'escola

ANY DEL CENTENARI POMPEU FABRA

Enganxeu-lo als vidres del vostre cotxe, tricicle, camió o a qualsevol!

Il·luc visible si us plau Gràcies.
Dip. Impel. 4.690.1965 C.R.C. Romanyà, Valls - Capellades

De fet, aquesta «estructuració» va quedar senzillament en un Curs de català per adults, que va estar dirigit pel sacerdot diocesà Dr. Joaquim Fors (a.c.s.), el qual va donar classes amb molt poca empenta. Malgrat la poca publicitat, i l'interès demostrat en treure-li tota mena d'atractius, es varen inscriure més de 150 alumnes, la qual cosa obligà a fer dos grups de 70 alumnes cada un. Un sol professor per a una aula amb 70 persones d'entrada ja era símptoma de poca sensibilitat per resoldre el problema.

Aquestes classes de la Diputació no varen pas ésser les primeres que es feien a Girona des d'acabada la guerra. En el curs acadèmic de 1955/56 a la Unió Excursionista de Catalunya (U.E.C.), al seu estatge social de les Ferreries Velles, ja s'hi varen organitzar unes classes de català.

El professor durant dos anys va ser el Sr. Iu Bohigas, el qual feia poc que havia retornat de l'exili. Ell va ser el meu primer mestre de català en aquest primer curs.

Als anys següents el va substituir Josep Cristòfol que va seguir aquesta tasca fins al 1961/62. Aquestes classes es complementaven amb «vetllades literàries» en les quals s'estudiaven els autors, i les obres més representatives de la literatura catalana.

Es pot dir que els primers Cursos de Català organitzats després de la Guerra a Girona, varen ser els de la U.E.C. (2).

La campanya del CATALÀ A L'ESCOLA també s'intentà de recolzar-la amb escrits des de la premsa. A «Los Sitios» la Maria Alonso escrigué un Al·lmanac; Josep Clara a «Gerona Información» del març-abril del 1967 també va escriure «La enseñanza del catalán»; i especialment a «Presència» a través d'editorials, i comentaris habituals sobre la campanya, i sobretot informant dels pobles i centres on s'havia iniciat l'ensenyament.

La campanya que s'anava desenrotllant l'havíem d'emplenar de contingut. I per tenir autèntica influència sobre el col·lectiu de mestres, els quals eren una peça important en la catalanització de l'escola, vàrem organitzar un cicle de conferències dedicades a la «Pedagogia Activa».

Els conferenciants ens foren proporcionats a través de Lluís M.ª Sunyer, amb totes les des-

(2) Un altre antecedent que tampoc no podem menysprear són les classes de llengua catalana al Seminari Conciliar de Girona. Des del 1960 al primer curs de Filosofia es donaven tres classes setmanals, i a segon i tercer dues classes. El 1963, Modest Prats començà les primeres classes en català al Seminari.

POMPEU FABRA, la llengua d'un poble
1868 / 1968

campanyes pel català

peses a càrrec nostre. Com que part de la comissió també érem de la Junta del Cercle Artístic, vàrem utilitzar la personalitat jurídica del Cercle per demanar els permisos administratius (Govern Civil o Policia i Información y Turismo) que durant el franquisme eren necessaris per organitzar els actes culturals (3).

- Els conferenciants varen ser els següents:
- Marta Mata (12-1-68). «L'Escola Activa».
 - Pere Darder i Ramon Canals (26-1-68). «L'Educació Social».
 - Octavi Fullat i Genís (9-2-68). «Problemes d'Educació al Món d'avui».
 - Ramon Fuster i Rabés (16-2-68). «Anàlisi de la situació de l'Ensenyament a Espanya».

(3) Un cop obtingut el permís d'Informació i Turisme, i abans que el Governador Civil signés l'autorització de les conferències públiques, la Policia feia un informe polític sobre el conferenciament i sobre els organitzadors. En la conferència d'Octavi Fullat, la policia telefonà a casa per sol·licitar dades, i en saber que era un religiós, va preguntar tot seguit: ¿Este cura lleva sotana? Donant a entendre que, si no en portava, era ja perillós.

— Marta Mata i Pere Darder (8-3-68). «Responsabilitats davant de l'Educació» (Pares, Mestres, Organismes, Comunitat), com a cloenda i conclusions resumides de tot el cicle.

Com es pot veure, els conferenciants eren els personatges més destacats en aquells moments en el camp de la pedagogia catalana, i el cicle va causar una forta impressió sobre el col·lectiu d'ensenyants, per la qual cosa s'emplenava de gom a gom la sala gran de la Casa de Cultura «Bisbe Lorenzana» cada vegada.

Aquest cicle va ser la primera vegada que la pedagogia activa de forma compacta s'oferia a tots els interessats, i va servir com a primer graó o el primer pas per constituir l'Escola d'Estiu de Mestres a Girona, el mateix 1968.

Una altra tasca indispensable de la Campanya va ser la distribució dels adhesius, amb l'eslògan «CATALÀ A L'ESCOLA», els quals varen inundar la ciutat.

De fet hi varen haver tres tipus d'enganxets. Els primers de color groc que varen quedar en la seva major part en poder de la policia, quan varen detenir a Barcelona Joaquim Ferrer i Roca (15-7-68), qui va passar al Tribunal d'Ordre Públic.

Els segons que es varen editar en substitució dels confiscats per la Policia, eren de color blau, i els tercers amb la llegenda de «BON ANY 1968 AMB CATALÀ A L'ESCOLA» de color marró torrat.

Com que era ben evident que el problema no es podia resoldre amb bones intencions dels Municipis, o de les Diputacions, la Comissió va conferir un Dossier completíssim on s'exposava el ressò de la campanya «CATALÀ A L'ESCOLA», per tal de lliurar-lo als Procuradors del Terç Familiar a Corts de Girona. Volíem que fessim

arribar al Govern de Madrid els anhels del poble gironí. Els Procuradors acabats de sortir, Narcís de Carreras i Joan de Llobet i Llavari, no varen presentar mai aquesta petició a les Corts de Madrid, i els resultats varen ser absolutament nuls per aquest costat. Erem al maig de 1968.

La Cambra de Comerç i les classes de català

En acompliment d'una ordre del Ministeri de Comerç del 18 de gener de 1968, tots els Plenaris de les Cambres Oficials de Comerç i Indústria s'hagueren de reestructurar. A la Cambra Oficial de Comerç i Indústria de Girona, va plegar de President el Sr. Manuel Sarasa, i entrà una nova mesa directiva encapçalada pel Sr. Andreu Agustí.

Aquell nou Plenari va nomenar President de la Comissió de Cultura, i a partir del primer de març començarem a treballar per tal de fer una labor a favor de tots els ciutadans, i d'aprofitar la petita plataforma que representava la Cambra per tal d'oferir uns serveis culturals a la major població possible de les nostres comarques.

Fins aleshores la Comissió de Cultura de la Cambra organitzava un Curs d'Anglès a Girona, Conferències públiques, i dedicava una part del pressupost a beques per a estudiants gironins.

La nova política cultural de la Cambra que vaig presentar per a l'aprovació del Ple, representava un canvi d'orientació a favor de destinar més diners a classes, tot eliminant les beques que es concedien individualment. El fruit de pagar a un professor era molt més esponsorós, que no pas de dedicar-ho a un estudiant. Cada professor podia ajudar molts més alumnes. Amb aquesta idea inicial pel proper Curs acadèmic 1968/1969 ja s'organitzaren classes d'idiomes a Olot, a Figueres i Banyoles, a més de l'habitual de Girona.

El professor Badia i Margarit lliura, a Banyoles, els diplomes als qui havien seguit els cursos de català organitzats per la Cambra de Comerç. (Foto Butinyà)

campanyes pel català

Però, l'autèntica novetat en la política cultural de la Cambra de Comerç és que les classes d'idiomes no eren solament d'anglès, sinó, que iniciàvem l'organització d'una xarxa per a totes les comarques de classes de català.

A la sessió ordinària del Ple de la Cambra de Comerç del dia 26 de juny de 1968, es va aprovar aquesta proposta. I així va començar-se a posar a la pràctica una petició que la Diputació no va tenir esma per endegar.

S'estava vivint en plena campanya del «CATALÀ A L'ESCOLA», i també se celebrava el Centenari del Mestre Pompeu Fabra, des d'una Corporació Pública i potser la més modesta de totes, uns homes elegits per defensar l'economia de les nostres comarques, també consideraven com a primer graó ser fidels a la terra. I davant del genocidi del règim de Franco, amb una actitud plenament conscient que s'intentava defenestrar el nostre patrimoni cultural, es va aprovar l'organització dels tres primers cursos de Llengua Catalana amb el vot a favor de tothom.

Només teníem un problema. Com que la Diputació havia organitzat un curs a la Casa de Cultura, no volíem que consideressin la iniciativa de la Cambra de Comerç com una competència. I per evitar aquest possible malentès, es va organitzar el Curs de Girona per a castellanoparlants, i així no podien pas dir que trepitjàvem el seu terreny. Més endavant, per la manca d'interès de la Diputació i la poca pedagogia dels directius dels cursos de la Casa de Cultura, se'ls

acabaria per ensorrar, i també pel curs acadèmic 1970-71 iniciàrem classes de 1r. i 2n. grau pels catalanoparlants.

Els Professors de Català que varen començar les classes de la Cambra de Comerç varen ser a Girona (per a castellanoparlants) en Salvador Sunyer; a Figueres Maria Verdaguer de Fortiana; a Olot en Marçal Casanovas; i a Banyoles Xavier Prat. Gràcies a aquestes persones es van poder iniciar els cursos aquell mateix any de 1968, la qual cosa era molt important, ja que en aquells moments eren poques les persones que gaudien dels diplomes atorgats oficialment, o per la JAEC.

En el curs de 1969/70, la xarxa de classes de català s'amplià amb el poble d'Anglès, en el qual des de 1966 l'Agrupació Sardanista Floricel ja havia organitzat el primer curset de llengua catalana. La Cambra va començar subvencionant el professor, que era Joaquim Bauxell.

A l'acta del Ple de la Cambra corresponent a la sessió ordinària del dia 26 de setembre de 1969, s'hi pot veure que s'aprova el nomenament de Salvador Sunyer per les classes de Girona amb una remuneració de 2.400 pts. mensuals, i també la designació de Xavier Prat i Marçal Casanovas amb unes retribucions de 2.500 pts. mensuals cada un.

El 1969 s'estava gestant la Llei d'Educació, que es va conèixer més endavant de Villar Palasí. Òmnium Cultural va fer una forta pressió per introduir el català a l'ensenyament, i per

aconseguir-ho a finals de 1969 inicià una campanya d'adhesions a la petició presentada al Ministre d'Educació i Ciència. A la sessió ordinària del Ple de la Cambra de Comerç del 19 de desembre de 1969, es va acordar per unanimitat expressar l'adhesió de la Cambra a la Campanya. Va ser l'única Cambra Oficial de Comerç de Catalunya que s'hi va adherir (4).

Aquesta campanya va ser fructífera, i finalment una Llei del Règim Franquista acceptaria la incorporació de la Llengua Catalana a l'ensenyament. Però va ser amb força reserves. Recordem que en el debat de les Corts el Procurador Adolfo Muñoz Alonso, procedent de la «Vieja Guardia», va ser quan va dir que les «Lenguas Nativas» portaven el virus del separatisme. L'aplicació pràctica de la Llei pel que fa al català tampoc no es va fer fins al 1975, o sigui, que es va tardar cinc anys.

La Comissió de Cultura de la Cambra, en aquells moments treballava en un veritable ritme, perquè veïem que donava satisfacció a moltes demandes de la gent. S'organitzaven conferències, Cursos Monogràfics, i arreu de les Comarques Classes d'Idiomes. He de dir en justícia que es va poder derenrotllar aquesta tasca tan àmplia en el camp organitzatiu cultural gràcies al Secretari de la Comissió, en Joan Ferrer i Santaló, qui va col·laborar de forma eficaç i amb veritable entusiasme per a la nova política que empeníem.

- (4) El 1969, el Full Parroquial de Girona, aleshores dirigit per Pere Madrenys i Caballé, pel Dia de la Mare de Déu de Montserrat, va publicar una editorial en què basant-se en la «Gaudium et Spes», reclamava el «foment i promoció» de la llengua i cultura catalanes, i afirmava, que la implantació forçada i violenta d'una cultura estranya sobre un poble determinat era un abús de poder polític o econòmic. Demanava a la Verge que defensés Catalunya de «tots els enemics espirituals i temporals».

Aquest escrit va provocar una polseguera imponent entre la premsa de Madrid, especialment a «Arriba» i SP, i també a l'ABC de Sevilla. El Jutjat d'Ordre Públic va obrir el sumari núm. 447/69, i mitjançant el Jutjat de 1.ª Instància de Girona, va trametre un exhort al Bisbat de Girona, per tal de processar l'autor de l'article. El Dr. Jubany no va donar el nom de Pere Madrenys perquè legalment la responsabilitat dels Fulls parroquials era del mateix Bisbe. El procés pel presumpte delictes de «propaganda il·legal» va quedar aturat davant la cobertura institucional.

Per al curs de 1970/71, ultra l'ampliació de dos graus més a Girona per a catalano parlants, a Banyoles, Figueres, i Olot, es féu un segon curs per a tots aquells alumnes que havien passat el primer. La xarxa en aquest curs es va ampliar amb els nous pobles de Salt i Santa Coloma de Farners. També es va subvencionar el curs que es donava a l'Armentera.

Classes de Català al Curs 1970/71

Girona

1r. i 2n. curs i per castellanoparlants: Salvador Sunyer.

Anglès

1r. curs: Joaquim Bauxell. 2n. curs: Joan Bolderas.

Banyoles

1r. i 2n. curs: Xavier Prat.

Figueres

1r. i 2n. curs: Maria Verdaguer.

Olot

1r. i 2n. curs: Marçal Casanovas.

Salt

1r. curs: Joan Carreras i Péra.

Santa Coloma de Farners

1r. curs: Joaquim Bauxell.

L'Armentera

1r. curs: Joaquim Armengol.

La Comissió de Cultura cada any convocava els professors que impartien les classes de català, i celebràvem una sessió de treball, on s'intercanviaven experiències, s'harmonitzaven tots els cursos, per la qual cosa entre tots els professors i els Directius de la Cambra s'arribava a una autèntica col·laboració, perquè de fet a tots ens agermanava la voluntat política de divulgar i mantenir la nostra llengua.

En el curs de 1971/72, no varen existir canvis notables, llevat de la supressió a Girona de les classes per a castellanoparlants, i la creació en el seu lloc d'un tercer curs per als alumnes que haguessin acabat els dos anteriors, amb estudi de la *Literatura Catalana*.

Aquest any, a l'acabament de curs, hi vàrem voler donar un caire especial. En celebrar la cloenda, ho solemnitzàrem amb un Acte Acadèmic a càrrec del Professor de Ciències de l'Educació, de la Universitat Autònoma de Barcelona, Dr. Josep Pallach i Carolà.

Per al curs de 1972/73, la xarxa de poblacions on la Cambra hi organitzava les classes de català s'amplià. A Blanes (a la Casa de Cultura), a l'Escala (al Centre Esportiu i Recreatiu), a Ripoll (a l'A.R.I.C.), amb la col·laboració dels amics Albert Oromí, Josep M.ª Anglada i Joan

Manuel del Pozo. També a Torroella de Fluvià i Vilamacolum foren incorporats a la xarxa. En total es donaven a 13 nuclis poblacionals amb una suma de 20 cursos de Llengua Catalana.

Per tancar el curs, vàrem celebrar a Banyoles, centre de gravetat geogràfic de totes les comarques, un Acte Acadèmic amb la presència del Dr. Antoni M.ª Badia i Margarit, sobre el tema «Dues Llengües en contacte: Lingüística, Sociologia, Pedagogia». S'hi varen repartir els diplomes a tots els alumnes que havien seguit amb profit els cursos.

En el curs de 1973/74 la cloenda del curs es va fer a Salt. Per a l'Acte acadèmic va donar la darrera lliçó el malaguanyat catedràtic de Llengua i Literatura Catalana de la Universitat de Barcelona, Dr. Antoni Comas, el qual va desentrotllar «Camins cap a la Renaixença».

El curs acadèmic de 1975/76, va veure créixer noves poblacions, a la xarxa de les classes de català. S'hi va afegir Portbou i Roses. Un total de 18 cursos, amb l'assistència de 229 alumnes.

Per al curs de 1976/77, s'incorporen noves localitats. La Cellera i Camprodon organitzen sengles cursos de català sota el guiatge i organització de la Cambra ampliant geogràficament el seu àmbit.

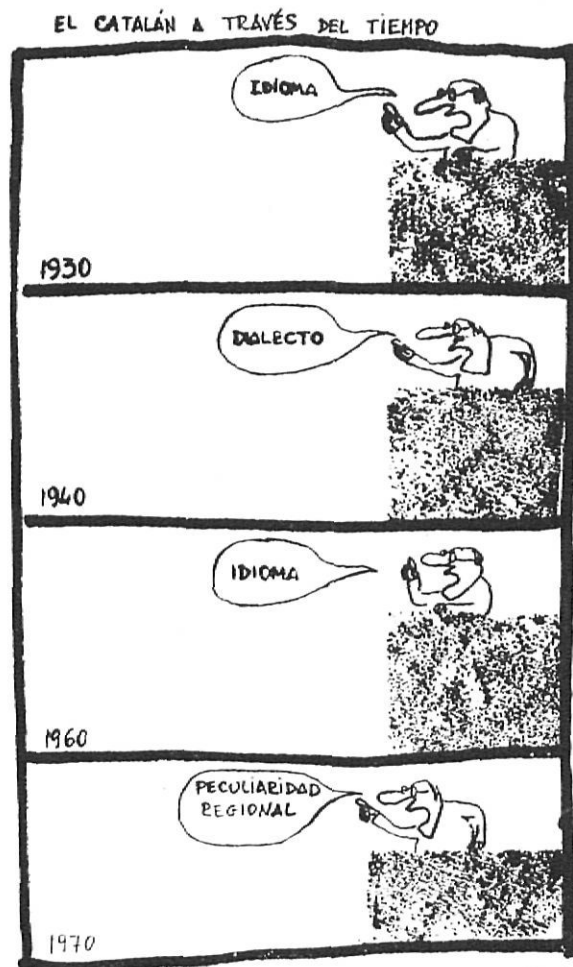
L'acte inaugural del curs 1976/77 es va celebrar a l'Escala, i en la celebració va pronunciar una conferència el professor de Llengua Anglesa T. N. Knight, sobre la semblança del poble anglès amb el poble català.

Per al curs de 1977/78 les classes de català es varen organitzar per a 12 poblacions, on se celebraren 14 cursos, amb un total de 341 alumnes matriculats. Per celebrar la clausura del curs i el lliurament de Diplomes, s'organitzà un Acte Acadèmic al qual s'hi invità el Dr. Joaquim Moles, qui tractà sobre «El català i la seva expansió a d'altres terres», el qual se celebrà a Banyoles.

Classes promogudes per la Delegació d'Òmnium Cultural

A principis de 1972 a Girona es constituí la Delegació d'Òmnium Cultural del Gironès. A l'Assemblea General del dia 22 de setembre de 1972, es va votar la primera Junta Rectora de la Delegació.

La primera tasca fou organitzar un Curs de Català per a Mestres, i també un altre per a Impressors. La idea que guiava aquestes accions era d'atacar el problema de fons, i pel començament.

PER/O

campanyes pel català

Pel juliol de 1973, Dolors Fulcarà i Antònia Sabrià foren les professores d'un Curset d'Estiu per a nois i noies.

Per als cursos de 1973/74 als vespres, es feien classes de català per als alumnes de Batxillerat, i a partir d'aleshores continuen cada curs.

No cal deixar d'esmentar que també a partir de l'obertura de la Delegació a Girona, es feien cada any les Proves d'Aptitud, i els exàmens per al títol de Professor de Català de la D.E.C. En el curs 1972/73 a la prova per a Professors es presentaren 9 aspirants. Al curs 1974/75 els aspirants per a professor varen ser 40.

L'Òmnium subvencionava les classes de català al Seminari Conciliar, a l'Institut Vicens Vives i al de Salt, escoles públiques, etc.

En el curs 1975/76 cal assenyalar que a la Delegació de l'Òmnium Cultural, vàrem elaborar un informe titulat «L'Ensenyament del Català a les Escoles de Girona». Els resultats foren que el 62'7 % dels alumnes gironins rebien l'ensenyament del català amb una freqüència d'1 a 2 hores setmanals.

Segons el tipus d'escola, aquest percentatge quedava ponderat així: Escoles Nacionals 79 % d'alumnes, Religioses 55'4 % d'alumnes, i privats 45'3 %.

Malgrat que a l'Òmnium portàvem activitats socials i públiques, la legalització de les Delegacions de Girona, Olot i Figueres no estava pas atorgada tal com exigia la Llei d'Associacions.

El Governador Civil Victorino Anguera va gestionar a Madrid que no autoritzessin aquestes Delegacions. El President d'Òmnium Cultural i el Tresorer feren diversos viatges a Madrid per resoldre el problema i mai no ho aconseguiren.

El Governador Civil m'havia dit que si no es feia res «contra la unidad de España», ens toleraria, però que si tenia coneixement de cap activitat catalanista ens tancaria la Delegació. I que segons la gravetat dels fets em podia posar, fins i tot, a la presó.

El «modus operandi» que vàrem establir amb ell fou que tots els permisos els demanés en nom del Cercle Artístic, encara que en realitat ho feia l'Òmnium Cultural.

Mentre va durar aquesta situació el Governador ens va tenir agafats. Ens autoritzaven els actes en nom de Cercle Artístic, ho organitzava l'Òmnium Cultural, i si anàvem massa «contra la unidad de España» ens tancaven la Delegació. S'hagué d'esperar la mort d'En Franco, i quan el Ministre de la Governació era Fraga Iribarne es pogué resoldre finalment.

L'Ajuntament primer va dir «NO»

Malgrat que la Llei d'Educació s'hagués publicat i establís l'ensenyament del català, pel 1974, la seva aplicació pràctica només es feia espontàniament i amb la voluntarietat d'Associacions de Pares, o d'Òmnium Cultural, i amb el suport d'Ajuntaments, com el de Mataró, Terrassa, Sabadell, Hospitalet, Cornellà, Igualada, Granollers, etc.

A Barcelona, al Ple Municipal del 4 de març de 1975, esdevé el famós «NO AL CATALÀ». El regidor Jacint Soler i Padró, en proposar una partida pressupostària a favor del català, divuit regidors varen votar en contra, la qual cosa provocà una sensacional campanya popular.

A Girona, en el Ple Municipal del dia 7 de març de 1975, passà exactament el mateix. Al regidor Joan Paredes se li votà en contra una proposta d'ajudar la llengua catalana, amb el superàvit pressupostari, i s'organitzà un tole.tole imponent.

A resultes d'aquest fet, i com que Òmnium Cultural tenia una petició d'ajuda per a les classes de català a Girona, que estava congelada, al Ple del 9 d'abril següent, l'Ajuntament subsanà l'error, i s'organitzaren uns Cursos per a adults per correspondència.

Aquest curs per correspondència s'inicià el 1975/76 amb diners municipals i els professors d'Òmnium Cultural. Només continuaren uns tres anys.

De resultes de les campanyes organitzades pel «No AL CATALÀ», Martín Villa que era Governador Civil a Barcelona, va pressionar per endegar totes les peticions que es rebien d'arreu de Catalunya i de tota mena d'Entitats.

A l'empar de la Llei de Villar Palasí, el 30 de maig de 1975, es va signar per primera vegada després de la Guerra Civil, un Decret pel qual s'autoritzava de forma pràctica la incorporació oficial de la Llengua Catalana al E.G.B., i a l'Educació Preescolar, però en caire experimental.

El dia 30 de gener de 1976, sota la preceptiva presidència del Governador Daniel Regalado, es constituïa la Comissió Provincial d'Ensenyament del Català, a la qual es va incorporar el catedràtic Josep Pallach i Carolà per I.C.E. i l'autor d'aquestes ratlles com organitzador de la xarxa de cursos arreu de les Comarques i president de l'Òmnium Cultural, a Girona.

* * *

Totes aquestes Campanyes. Totes aquestes activitats. Tots aquests esforços fructificaren, i per Reial-Decret 2.092/1.978, el Govern de Madrid definitivament regulà la incorporació de la Llengua Catalana al sistema educatiu.

La Democràcia ens tornava allò que mai ningú no podia tocar. L'Estatut d'Autonomia encara no s'havia promulgat, però el R. D. esborrava totes les trabes pel lliure ensenyament del català a totes les escoles.

L'origen i la voluntat de promoure Cursos de Llengua Catalana és indiscutible que tenia caràcter polític. Per això cal fer recordança d'aquells fets perquè en aquells moments volia tenir una actitud política. Era la l'insubornable voluntat de mantenir-nos fidels al nostre poble.

Uns hi vàrem posar el treball, altres la seva dedicació professional, qui la seva vocació, i entre tots es va aconseguir que en uns anys foscos a Girona es possessin les primeres pedres per iniciar el camí cap a la Normalització Lingüística.

Girona, octubre de 1983